

POZYCJA NOWEJ PARTII DEMOKRATYCZNEJ W SYSTEMIE PARTYJNYM KANADY

Jubileusz profesora Adama Jamroza jest znakomitą okazją, aby wrócić do badań, zapoczątkowanych pod jego kierunkiem. Chciałabym podjąć jeden z wątków pracy doktorskiej „Partie polityczne współczesnej Kanady”, której promotorem był właśnie Pan profesor. Problem dotyczy roli Nowej Partii Demokratycznej (New Democratic Party – NDP) w systemie partyjnym Kanady na szczeblu federalnym. Ugrupowanie to zajmowało inną pozycję w systemie partyjnym niż dwie tradycyjne partie: liberałowie i konserwatyści². System ten do 1993 r. był zaliczany do dwupartyjnego z dodatkiem (*two party-plus*), gdyż tylko te dwie tradycyjne partie były w stanie uzyskać większość w Izbie Gmin. Rotacja władzy między nimi była zjawiskiem stałym, a trzecie partie nie liczyły się w walce o władzę³. NDP była właśnie taką trzecią partią. Wyróżniała ją wyraźnie zarysowane podłoże ideologiczne i odwoływanie się do konkretnego elektoratu. Od 1993 r. system stał się umiarkowanie wielopartyjny. Nadal rotacja władzy przebiegała między liberałami a konserwatystami⁴. Także NDP nie była w stanie otrzymać wystarczającego poparcia, aby samodzielnie sprawować władzę w Kanadzie. Jednakże w 2011 r., po raz pierwszy w historii, uzyskała

1 Dr hab., prof. Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

2 W Kanadzie system partyjny funkcjonuje na dwóch poziomach: federalnym i prowincjonalnym, co wynika z federalnego ustroju terytorialnego. Obydwa poziomy zostały zdominowane przez ugrupowania polityczne wywodzące się z tradycji konserwatywnej i liberalnej, do których od lat 30. ubiegłego stulecia dołączyły ugrupowania socjaldemokratyczne. Z reguły federalne i prowincjonalne partie polityczne funkcjonowały autonomicznie, niezależnie od swego federalnego odpowiednika.

3 G. Sartori, *The typology of Party Systems. Proposal for improvement*, [w:] E. Allard, S. Rokkan, (red.) *Mass Politics: Studies in Political Sociology*, New York 1970, s. 331; L.D. Epstein *A comparative study of Canadian parties*, „*American Political Science Review*” 1964, nr 58, s. 46-60.

4 A. Siaroff, *A Typology of Contemporary Party Systems*, 2006 s. 11, http://paperroom.ipsa.org/papers/paper_5213.pdf.

status oficjalnej opozycji. Wydawało się zatem, iż jest na dobrej drodze do przejścia elektoratu liberałów i sięgnięcia po stery rządów. Tak się jednak nie stało.

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę dokonania, na tle przemian w systemie partyjnym Kanady, identyfikacji przesłanek, które przesądziły o pozycji NDP po wyborach federalnych w październiku 2015 r.

1. Kanadyjski system partyjny na szczeblu federalnym⁵

Od powstania Kanady w 1867 r. do 1921 r. na federalnej scenie politycznej występował system dwupartyjny. O władzę rywalizowały dwie partie polityczne: konserwatywna (Conservative Party) i liberalna (Liberal Party). Obie miały charakter partii komitetowych, słabo zorganizowanych i trudno było między nimi doszukać się większych różnic ideologicznych.

Pierwsza z nich, założona w 1854 r., zdominowała politykę federalną w pierwszym ćwierćwieczu istnienia Kanady⁶. Od początków XX wieku pozycja partii nieco osłabła. Częściej była liderem oficjalnej opozycji, niż sprawowała władzę. Po klęsce w wyborach w 1993 r. wydawało się, że zniknie ze sceny politycznej. Jednak odbudowała wpływy, a połączenie z Sojuszem Kanadyjskim pozwoliło na powrót konserwatystów do władzy w 2006 r. Ideologicznie partia ta nawiązywała do tradycyjnych wartości konserwatyzmu, takich jak: idea silnego państwa, które powinno gwarantować „rządy prawa”, ochrona własności prywatnej i kreowanie odpowiednich warunków do jej tworzenia; przywiązanie do monarchii i uczestnictwo w Brytyjskiej Wspólnocie Narodów. Partia ta odrzucała wszelkie tendencje separatystyczne, wychodząc z założenia, że siła państwa leży w jego jedności. Jednocześnie nawiązywała do liberalnych koncepcji, uznając ochronę własności prywatnej jako podstawę istniejących stosunków społecznych, optując za ochroną indywidualnej wolności obywateli, przy jak najmniejszej ingerencji państwa. Tę koncepcję realizował Stephen Harper, który z ramienia Partii Konserwatywnej przez niemal dziesięć lat do 2015 r. był premierem Kanady.

Liberałowie zaczęli dominować na federalnej arenie politycznej w XX wieku. W sumie byli u władzy przez trzy czwarte tego stulecia. Partia ta, promując

5 Zob. M. Gabryś, *Polityka wewnętrzna Kanady. Patriacja konstytucji, Quebec, rdzenni mieszkańcy*, [w:] M. Kijewska-Trembecka (red.), *Polityka, społeczeństwo, edukacja*, Kraków, 2013; M. Grzybowski, *Kanada*, [w:] S. Bożyk M. Grzybowski (red.), *Systemy ustrojowe państw współczesnych*, Białystok, 2012 s. 375-393; I. Wrońska, *Kanadyjski system federalny: determinanty i tendencje*, Kielce 2011; I. Wrońska, *Partie polityczne współczesnej Kanady*, Kielce, Białystok, 1994; M. Grzybowski, *Ewolucja kanadyjskiego systemu partyjnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1989, CMXIII, z. 35; M. Grzybowski, *Geneza i kształtowanie się partii politycznych Kanady* „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1978, z. 11.

6 Początkowo przyjęto nazwę Liberalno-Konserwatywnej, następnie od 1873 r. funkcjonowała, jako Partia Konserwatywna. W 1942 r. zasygnalizowano ewolucję programową, zmieniając nazwę partii na Postępowo-Konserwatywną. W 2003 r. po połączeniu z Sojuszem Kanadyjskim powrócono do nazwy Partia Konserwatywna.

liberalizm, wprowadziła wiele reform społecznych, takich jak: Kanadyjski Plan Emerytalny, zasiłki rodzinne, porozumienia z prowincjami na temat podziału finansów oraz otworzyła drogę dla powszechnego systemu opieki zdrowotnej. Znacznie wzmocniła pozycję Kanady na arenie międzynarodowej, szczególnie ze względu na promowanie sił pokojowych. W okresie rządów Pierre'a Trudeau (1968-1979; 1980-1984) zwrócono uwagę na prawa człowieka, zabezpieczając je konstytucyjnie. W okresie jego rządów wprowadzono dwujęzyczność, a także wypracowano politykę wielokulturowości, uwzględniającą kulturowo-etniczne zróżnicowanie kanadyjskiego społeczeństwa. Ponadto próbowano zwiększyć kontrolę państwa nad działalnością gospodarczą, co wskazywało na odejście od liberalizmu w kierunku socjaldemokratycznym. Powrót liberałów do władzy po niemal dziesięcioletniej przerwie, w 1993 r., był triumfalny, ponieważ uzyskali znaczącą większość w Izbie Gmin. Skorzystali z rozbitcia konserwatystów oraz słabości nowych regionalnych partii, które pojawiły się na federalnej scenie politycznej. W 2006 r. liberałowie nie zdołali po raz piąty utworzyć rządu i oddali władzę zjednoczonym konserwatystom.

W okresie międzywojennym pojawiły się inne partie, jak Partia Postępowa (Progressive Party), która na jedną kadencję stała się partią oficjalnej opozycji, ale szybko znikła ze sceny politycznej. W latach 30. XX wieku organizacje farmerskie na zachodzie kraju zjednoczyły się w organizację polityczną, tworząc Spółdzielczą Federację Wspólnoty (Cooperative Commonwealth Federation – CCF), której głównym celem było zapewnienie farmerom pomocy socjalnej. W regionie tym wyrosło jeszcze jedno liczące się federalnie stronnictwo polityczne: Partia Zaufania Społecznego (Social Credit – S.C.)⁷. Partie te, ze względu na ograniczone pole działania, nie były w stanie skutecznie konkurować o władzę federalną, ale ich pojawienie się zmieniło kanadyjski system partyjny zarówno na arenie federalnej, jak i prowincjonalnej. Choć mieścił się on w przedziale systemów dwupartyjnych, to w literaturze anglojęzycznej przyjęło się nazywać układ stosunków między kanadyjskimi partiami kanadyjskimi mianem „dwupartyjnego modelu z dodatkiem” (two plus party model), akcentując uzupełniający obraz systemu działania mniejszych partii.

Załamanie się dwupartyjnego systemu z dodatkiem nastąpiło w 1993 r.⁸ Do tego czasu tylko Partia Liberalna i PC były w stanie skutecznie rywalizować o władzę w Kanadzie. O miejsca w parlamencie federalnym walczyły także NDP czy Partia Zaufania Społecznego, ale zdobywały one tylko kilka procent miejsc. Z końcem lat 80. ubiegłego stulecia system partyjny Kanady uległ znacznej ewolucji. Związane to było

7 Partia ta wyrosła na zachodzie Kanady, w środowisku drobnej burżuazji, inteligencji, farmerów, a także częściowo robotniczym. Postulowała rozwinięcie przez państwo funkcji socjalnej. Przestała się liczyć na arenie federalnej, choć funkcjonuje na zachodzie Kanady na szczeblu prowincjonalnym.

8 O dominacji jednej partii można mówić w przypadku, gdy jedna partia zmonopolizowała scenę polityczną, od dłuższego czasu cieszy się zaufaniem ponad 50% wyborców i posiada około 70% miejsc w parlamencie, a pozostałe partie nie mogą zdobyć władzy. Dwupartyjny system charakteryzuje się tym, że dwie partie między sobą dzielą alternatywnie władzę, zdobywając wspólnie około 90% miejsc w parlamencie.

z powstaniem ugrupowań regionalnych: Bloku Quebecu (Bloc Quebecois) i Partii Reform (Reform Party), następnie przekształconej w Sojusz Kanadyjski (Canadian Alliance), reprezentujących interesy Quebecu i zachodniej Kanady. Pojawienie się ich na arenie federalnej wynikało z braku reprezentacji regionów na szczeblu federalnym, a jednocześnie odzwierciedlało problemy w strukturze systemu federalnego. Osłabienie wpływów PC w związku z pojawieniem się nowych partii regionalnych sprawiło, że w większościowym systemie wyborczym żadna regionalna partia polityczna nie była w stanie rywalizować z jedną, silną w całym kraju partią liberałów. W latach 1993-2006 Partia Liberalna zmonopolizowała politykę federalną. Dopiero pod koniec 2003 r. elity polityczne Sojuszu Kanadyjskiego i PC doprowadziły do zjednoczenia obu partii, aby mogły rozszerzyć wpływy na całą Kanadę i skutecznie rywalizować o władzę z liberałami. W ten sposób powstała Partia Konserwatywna (Conservative Party). Ta strategia okazała się słuszna, choć wielu działaczy PC zniweczyło dorobek i tradycję tej najstarszej partii politycznej. W ciągu trzech lat Partia Konserwatywna doszła do władzy, by ją sprawować do 2015 r. Od lat jeden mandat w wyborach federalnych wygrywany jest przez członka Partii Zielonych, powstałej w 1983 r. Odwołuje się ona do tradycji ruchów ekologicznych, promuje zasady sprawiedliwości społecznej i społeczeństwa obywatelskiego. Partia ta uzyskuje ok. 3-4% głosów w skali kraju. Od 2006 r. przewodniczy jej Elizabeth May.

Od 2004 r. kanadyjski system partyjny na szczeblu federalnym tworzą: Partia Liberalna, Partia Konserwatywna, NDP, Zieloni i Blok Quebecu.

Rozdział miejsc i głosów w wyborach federalnych od 1962 do 2015 r. pokazuje tabela obok (Tabela 1).

Źródło: History of Federal Ridings since 1867, Elections Canada, www.elections.ca.

Legenda:

* A – liczba miejsc uzyskanych przez partię w Izbie Gmin.

** B – % głosów uzyskanych przez partię w wyborach.

*** C – % miejsc w Izbie Gmin.

**** Partia Konserwatywna powstała z połączenia się Partii Postępowo-Konserwatywnej i Sojuszu Kanadyjskiego w 2003 r. Do 2000 r. tabela pokazuje rozdział miejsc i głosów Partii Postępowo-Konserwatywnej.

***** Sojusz Kanadyjski powstał z przekształcenia się Partii Reform.

Stereotypy doktrynalne partii kanadyjskie przejęły z tradycji europejskiej, ale wyrastały one w innych warunkach społecznych. Przede wszystkim podział kanadyjskiego społeczeństwa na klasy nie był tak widoczny jak w Europie, stąd partie nie stały się rzecznikami określonych klas społecznych. W programach partyjnych można odnaleźć przejęte z tradycji europejskiej konserwatywne, liberalne czy socjaldemo-

Rok	Partia Liberalna			Partia Konserwatywna****			Blok Quebecu			Nowa Partia Demokratyczna			Sojusz Kanadyjski*****			Inne		
	A*	B**	C***	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
1962	99	37%	37%	116	37%	43%				19	14%	7%				31	12%	12%
1963	129	42%	49%	95	33%	36%				17	13%	6%				24	12%	9%
1965	131	40%	49%	97	32%	37%				21	18%	8%				16	10%	6%
1968	155	46%	59%	72	31%	27%				22	17%	8%				15	6%	6%
1972	109	38%	41%	107	35%	41%				31	18%	12%				17	9%	6%
1974	141	43%	53%	95	35%	36%				16	15%	6%				12	6%	5%
1979	114	40%	40%	136	36%	48%				26	18%	9%				6	6%	2%
1980	147	44%	52%	103	32%	37%				32	20%	11%				0	3%	0%
1984	40	28%	14%	211	50%	75%				30	19%	11%				1	3%	0,3%
1988	83	32%	28%	169	43%	57%				43	20%	15%				0	5%	0%
1993	177	41%	60%	2	16%	1%	54	14%	18%	9	7%	3%	52	19%	18%	1	4%	0,3%
1997	155	39%	51%	20	19%	7%	44	11%	15%	21	11%	7%	60	19%	20%	1	2%	0,3%
2000	172	41%	57%	12	12%	4%	38	11%	13%	13	9%	4%	66	26%	22%	0	2%	0%
2004	135	37%	44%	99	30%	32%	54	12%	18%	19	16%	6%				1	6%	0,3%
2006	103	30%	33%	124	36%	40%	51	10%	17%	29	17%	9%				1	4%	0,3%
2008	77	25%	26%	143	38%	46%	49	10%	16%	37	18%	12%				2	1%	1%
2011	34	19%	11%	166	40%	54%	4	6%	0,1%	103	31%	33%				1	4%	0,3%
2015	184	40%	54%	99	32%	29%	10	5%	3%	44	20%	13%				1	3%	0,3%

kratyczne stereotypy doktrynalne. Jednak różnice ideologiczne, szczególnie między liberałami czy konserwatystami, nie są znaczące. Wielu badaczy tego systemu określa go jako system brokerski (*brokerage system*), w którym „partie stały się pośrednikami różnych interesów dla utrzymania społecznej harmonii, jak firmy, poprzez reklamę czy działania rynkowe, pomagają konsumentowi dokonania wyboru”⁹. Wskazuje się, iż relatywna słabość identyfikacji elektoratu z partiami politycznymi sprawia, iż wyborcy często podejmują decyzję pod wpływem impulsu związanego ze stosunkiem do lidera czy rozwiązania jakiejś kwestii¹⁰. Należy jednak zaznaczyć, iż powstała na początku lat 60. NDP odróżniała się od dwóch głównych partii pod względem ideologicznym, odwołując się do konkretnego elektoratu. Potwierdziły to badania politycznych preferencji delegatów na konwencje wyborcze konserwatystów, liberałów i demokratów, przeprowadzone pod koniec lat 80., które wskazały, iż różnice stanowisk między liberałami i socjaldemokratami były znacznie większe niż między liberałami a konserwatystami¹¹. Studia Nevitte i współ. sugerowały, iż ukształtowany w latach 90. XX wieku system wielopartyjny może okazać się trwały, gdyż poparcie wyborców dla kilku partii jest częściowo osadzone w zbiorze postaw i wartości, które można określić jako ideologię¹². Analiza wyborów w roku 1997 i 2000 przeprowadzona przez T. Scotto, L. Stephenson i A. Kornberg także wskazywała, że system wielopartyjny utrzyma się przez kolejną dekadę, ale w analizie tej podkreślono, iż faworyzuje on Partię Liberalną, która miała dominować w pierwszej dekadzie XXI wieku¹³.

Rzeczywiście, system wielopartyjny się utrzymał i wydaje się, iż na stałe zakorzenił na szczeblu federalnym. Jednakże ewolucja systemu partii poszła nieco w innym kierunku, niż sugerowali Nevitte i współ. i T. Scotto, L. Stephenson i A. Kornberg. Przede wszystkim osadzenie ideologiczne Sojuszu Kanadyjskiego i Bloku Quebecu nie okazało się na tyle silne, aby partie te na stałe zakorzeniły się na scenie politycznej. Trwałość Sojuszowi zabezpieczyła ideologia konserwatywna, którą przejęli od PC, natomiast Blok Quebecu stał się marginalną partią polityczną, nie mogąc wyjść poza granice prowincji. Ewolucja programowa NDP również wskazuje na odejście od korzeni. Należy także wskazać, iż brak ideologicznych powiązań elektoratu z partiami sprawia, iż partie sprawują władze w dłuższych cyklach, po których w znacznym stopniu tracą wpływy lub niemal znikają ze sceny politycznej. W 1993 r. PC po 9 latach u władzy z 169 miejsc w parlamencie utrzymała tylko dwa mandaty w Izbie

9 J. Brodie, J. Jenson, *Crisis, Challenge and Change: Party and Class in Canada Revisited*, Ottawa 1988, s. 4.

10 J.H. Pammett, C. Dornan (red.), *The Canadian General Election of 2000*, Toronto 2001; A. Kornberg, H.D. Clarke, *Citizens and Community: Political Support in a Representative Democracy*, New York 1992.

11 W badaniach tych porównywano stosunek działaczy m. in. do dwujęzyczności, struktury federacji, miejsca Quebecu, wolny handel, pomoc innym państwom. K. Archer, A. Whitehorn, *Opinion structure Among New Democratic Party Activist. A Comparison with Liberals and Conservatives*, CJPS 1990, nr XXII: 1.

12 N. Nevitte, A. Blais, E. Gidengil, R. Nadeau, *Unsteady State: The 1997 Canadian Federal Election*. Oxford 2000.

13 T. Scotto, L. Stephenson, A. Kornberg, *From a two-party-plus to a one-party-plus? Ideology, vote choice, and prospects for a competitive party system in Canada*, „*Electional Studies*” 2004, nr 23, s. 463-483.

Gmin. Podobnie liberałowie po niemal 16-letniej dominacji ze 147 miejsc utrzymali jedynie 40 w 1984 r. Z kolei w 2011 r. reprezentowało ich tylko 34 deputowanych, a cztery lata później, w 2015 r., zdobyli rekordowa liczbę miejsc: 184.

2. Rodowód i oblicze współczesne NDP

NDP wywodzi się z Federacji Wspólnoty Spółdzielczej (Co-operative Commonwealth Federation – CCF), która wyrosła na zachodzie Kanady w latach 20. ubiegłego stulecia¹⁴. CCF była federacją różnych organizacji robotniczych, związków zawodowych, ruchów społeczno-ewangelickich. Jej celem było wprowadzenie nowego, sprawiedliwego porządku społecznego. Partia ta promowała socjalistyczny porządek z planowaniem ekonomicznym, społeczną własnością oraz sprawiedliwym podziałem dochodów. Elektoratu poszukiwała głównie wśród farmerów i robotników oraz socjalistów. Manifest z Reginy (The Regina Manifesto) z 1933 r. stał się podstawowym dokumentem programowym partii, na którym oparła platformę programową w wyborach federalnych w 1935 r., w których wprowadziła do 245-osobowej Izby Gmin siedmiu deputowanych. Założono w nim, iż głównym zadaniem partii jest zmiana systemu kapitalistycznego z jego niesprawiedliwością i anty-humanitaryzmem na system wolny od dominacji jednej klasy nad drugą, z ekonomicznym planowaniem. Polityczna transformacja miała zostać dokonana drogą polityczną poprzez wybory, a nie – przewrót. Partia odwoływała się zatem do sformułowanych pod koniec XIX wieku na gruncie europejskim idei socjaldemokratycznych¹⁵. Po II wojnie światowej tezy zawarte w Manifestie nieco złagodzone. Zniknęła ostra krytyka systemu kapitalistycznego, a główną uwagę zwrócono na skutki bezrobocia. Wzrosła popularność partii, co sprawiło, iż w 1945 r. wprowadziła do parlamentu 28 deputowanych. Był to najlepszy wynik, jaki udało się tej partii uzyskać. Deklaracja zasad programowych z Winnipegu (Winnipeg Declaration of Principles), przyjęta w 1956 r., stała się nowym dokumentem programowym. Zawarte w niej sformułowania znacznie odbiegały od Manifestu z Reginy. Próbowano połączyć idee socjalistyczne z liberalnymi. Odrzucono nacjonalizację jako środek do rozwiązania wszystkich problemów społecznych i ekonomicznych. Problemy finansowe sprawiły jednak, iż partii trudno było przebić się na arenie federalnej. Zdecydowano się zatem na wzmocnienie partii przez połączenie ze związkami zawodowymi.

Na kongresie, który odbył się latem 1961 r., w wyniku połączenia CCF z Kanadyjskim Kongresem Pracy, powołano Nową Partię Demokratyczną, a na jej czele stanął Tommy Douglas (1961-1971). W platformie programowej przyjęła tradycje socjalizmu demokratycznego. Określiła się jako strażnik fundamentalnych

14 Zob. D. Morton, *The New Democrats, 1961-1986: the politics of change*, Toronto 1986; I. Avakumovic, *Socialism in Canada: a study of the CCF-NDP in federal and provincial politics*. Toronto 1978.

15 The Regina Manifesto (1933), <http://www.socialisthistory.ca/Docs/CCF/ReginaManifesto.htm>.

praw człowieka. Jak podkreślono, ta demokratycznie zorganizowana partia jest przygotowana do wprowadzenia nowych metod społecznego i ekonomicznego planowania. Główny akcent odnosił się do roli państwa, w którym widziano instytucję zabezpieczającą miejsca pracy, regulującą dochody poprzez sprawiedliwy system podatkowy i inwestujący kapitał, zgodnie z interesem ogólnospołecznym. Promowano spółdzielcze formy własności, pakiety ochrony socjalnej, włącznie z publicznie finansowanym dostępem do opieki medycznej i prowadzenie pokojowej polityki zagranicznej¹⁶. Te założenia były odzwierciedleniem idei, jakie znalazły się w oficjalnej doktrynie Międzynarodówki Socjalistycznej w 1951 r. Wydawało się, że tak wzmocniona partia będzie mogła liczyć na szersze poparcie społeczne, ale w latach 60. XX wieku nie poszerzyła bazy zwolenników, na co mogły wpłynąć wewnętrzne podziały w partii.

Gdy w 1972 r. Pierre Trudeau stracił nieco popularność, a PC była w trakcie reorganizacji, NDP miała szansę odnieść sukces wyborczy. Niewątpliwie NDP, na które czele stał David Lewis (1971-1975), taki sukces odniosła, bo zdobyła rekordową liczbę 32 miejsc w Izbie Gmin, ale nie wykorzystała sprzyjającej sytuacji. Przy niemal równym rozkładzie miejsc między dwoma dominującymi partiami ten rezultat dawał szansę na realny wpływ na politykę rządu. Na początku NDP popierała liberałów, ale wycofała je. Dla NDP to nie była dobra decyzja, bo doszło do kolejnych wyborów parlamentarnych, w wyniku których straciła połowę mandatów i wpływ polityczny, bo liberałowie utworzyli rząd większościowy.

Wybór na lidera partii Eda Broadbenta w 1975 r., polityka proponującego połączenie socjaldemokratycznych zasad państwa dobrobytu z ideami liberalizmu *welfare liberalism*, dawało szansę na zwiększenie popularności socjaldemokratów wśród mieszkańców. Wraz z tym wyborem NDP odeszła od zasad socjalistycznych na rzecz socjaldemokratycznych, w którym państwo ma pełnić rolę regulatora stosunków społeczno-ekonomicznych. Mimo że Broadbent stał się niezwykle popularnym politykiem, a na partię głosowała jedna piąta wyborców, wciąż socjaldemokraci byli niedoreprezentowani w Izbie Gmin. Niewielki przełom nastąpił w 1988 r., gdy NDP zdobyła 40 mandatów w parlamencie federalnym, największą liczbę w historii ruchu socjaldemokratycznego. Z powodu odejścia Broadbenta, gorliwego orędownika egalitarnego podziału społeczno-ekonomicznych zasobów i przez 15 lat niekwestionowanego lidera, partia znalazła się nieco w próżni.

Na jej czele stanęła po raz pierwszy kobieta – Audrey McLaughlin (1989-1993). Promując interesy kobiet, ludności rdzennej, mniejszości seksualnych, zielonych próbowała rozszerzyć elektorat o te grupy. Okres przywództwa Audrey McLaughlin nie należał do najlepszych w historii partii. Mimo wysiłków podjętych na rzecz

16 M.S. Cross, *The Decline and Fall of a Good Idea: CCF-NDP Manifestos 1932-1969*, Toronto 1974, s. 33-34.

uznania społecznego i inkluzji politycznej dla większej liczby grup społecznych nie była w stanie przedstawić alternatywnego programu dla populistycznych partii, które powstały na zachodzie i Quebecu. W historycznych wyborach 1993 r. NDP utraciła status partii oficjalnej, wprowadzając tylko 9 socjaldemokratów do parlamentu. Dodatkowo nie był to tylko wynik efektu mechanicznego, gdyż na NDP głosowało zaledwie 7% elektoratu; był to najsłabszy wynik od powstania partii. Utrata statusu przyniosła problemy finansowe i brak środków na działalność¹⁷. Jak słusznie zauważył D. Laycock, w latach 90. socjaldemokracja nie zaoferowała alternatywy dla prawicowego populizmu Partii Reform¹⁸. Ten brak skutkował znacznym osłabieniem popularności partii.

Odbudowanie partii przy uszczuplonym finansowaniu nie było łatwe, ale następczyni McLaughlin – Alexa McDonough, podjęła się tego ryzyka. Znana i popularna w Nowej Szkocji działaczka społeczna, córka jednego z założycieli NDP, zdołała odbudować partię. Nowa polityczna inicjatywa z lat 1994-2003, która miała pomóc partii wyjść z kryzysu politycznego, zakładała obronę dotychczasowej wizji programów społecznych i sprawiedliwego opodatkowania i współpracę z działaczkami na szczeblach lokalnych. W jej programie znalazły się kwestie zbalansowanego budżetu federalnego, redukcja długu wewnętrznego, redukcja podatków dla osób o najniższym dochodzie, poprawa sytuacji w opiece zdrowotnej i socjalnej. Program ten okazał się na tyle atrakcyjny, że w 1997 r. do parlamentu wybrano 20 demokratów. Co ważniejsze, partia odzyskała status partii oficjalnej, a wraz z nim – środki finansowe. Kolejne wybory w 2000 r. nie potwierdziły trendu wzrostu, ale partia utrzymała status partii oficjalnej. W 2003 r. na czele NDP stanął Jack Layton (2003-2011). Powoli, ale systematycznie wsłuchiwał się w głosy Kanadyjczyków, poszukując możliwości wzmocnienia pozycji partii. Znajdował się w nieco innej sytuacji niż poprzedniczki, ponieważ atrakcyjność Partii Liberalnej, sprawującej władzę przez 10 lat, była już na wyczerpaniu, stąd mógł powalczyć o ich wyborców. Powołanie mniejszościowego rządu liberałów w 2004 r. okazało się korzystne dla NDP, udział w koalicji dał bowiem możliwość aktywnego uczestniczenia w życiu politycznym państwa, szczególnie w środkach masowego przekazu. Był to jeden z czynników, który przyczynił się do wzrostu popularności partii, która zarówno w 2006 r., jak i w 2008 znacznie powiększyła liczbę miejsc w Izbie Gmin, stając się znaczącą siłą polityczną.

Kryzys w Partii Liberalnej został wykorzystany przez Laytona w trakcie kampanii wyborczej 2011 r. Platforma NDP za jego czasów koncentrowała się na prawach imigrantów i mniejszości etnicznych, ułatwieniach dla rodzin i sprawach

17 Partie, reprezentowane przez co najmniej 12 członków w Izbie Gmin, otrzymują status partii oficjalnej, co uprawnia do otrzymywania od państwa funduszy na działalność.

18 D. Laycock, *The New Right and Democracy in Canada: Understanding Reform and the Canadian Alliance*, Toronto 2002, s. 29.

społecznych. Nadal promowano sprawiedliwe podatki, ale nagradzające tworzących miejsca pracy. Punktem, który zdecydował o bardzo dobrym wyniku, była troska o uwzględnienie interesów Quebecu na arenie federalnej. Ukierunkowanie kampanii na Quebec w znacznej mierze zdecydowało o osiągnięciu rekordowego wyniku w wyborach federalnych w 2011 r. NDP zdobyła 103 miejsca, w tym 55 z Quebecu, co dało jej status oficjalnej opozycji. Mimo ciężkiej choroby Layton brał w niej bardzo aktywny udział. Wysiłek lidera i jego charyzma w dużym stopniu zdecydowały o tym rekordzie. Layton zmarł cztery miesiące po wyborach. Pozostawił partię w świetnej kondycji, ale nie wytypował następcy. Kilku kandydatów aspirowało do przejęcia przywództwa. Wybrano Thomasa Mulcaira (2011), pierwszego deputowanego NDP z Quebecu. Ten wybór nieco podzielił tak członków partii, jak i opinię publiczną. Mulcair dobrze prezentował się w parlamencie. Był doświadczonym i przekonującym mówcą, co wynikało zarówno z prawniczego wykształcenia, jak i praktyki parlamentarnej, najpierw w Zgromadzeniu Narodowym Quebecu, a potem na gruncie federalnym. Mulcair był aktywnym politykiem w trakcie całej kadencji parlamentu. Twierdził, iż lepszą drogą do poszerzenia tradycyjnego elektoratu jest prowadzenie rozmów z większą liczbą Kanadyjczyków, którzy mogą dzielić wizję NDP, mają podobne cele, ale nie są przekonani, co mają robić.¹⁹ Widząc słabość liberałów borykających się ze znalezieniem skutecznego lidera, podjął próby przejęcia centrowego elektoratu. Krokiem do tego miały być fundamentalne zmiany w statucie partii, co sugerował jego poprzednik. Jak argumentował Layton na konwencji partii w czerwcu 2011, zmiany te wynikają z potrzeby modernizacji języka wartości, do których teraz partia się odwołuje²⁰.

Na konwencji partii w kwietniu 2013 r., w której uczestniczyło niemal 2000 delegatów, zdecydowano się na odejście od socjalistycznego rodowodu w kierunku ideowego centrum. Zmodyfikowano preambułę statutu, w której co prawda nawiązano do dziedzictwa politycznego CCF, ale nakreślono inne cele²¹. Ze statutu usunięto te, które zakładały produkcję i dystrybucję dóbr zgodną ze społecznymi i indywidualnymi potrzebami ludzi w ramach zrównoważonego rozwoju, a nie dla zysku oraz potrzebę wprowadzenia planowania społecznego i ekonomicznego, ograniczającego monopolistyczną produkcję. Ponadto wyeliminowano przekaz o poparciu dla społecznej własności i złagodzono także język dotyczący funkcjonowania biznesu²². W nowej preambule podkreślono, iż współcześnie celem nowych demokratów jest dążenie do budowy bardziej sprawiedliwej, równej i zrównoważonej Kanady, opartej na połączeniu najlepszych doświadczeń i praktyk wywodzą-

19 J. Ditchburn, NDP votes to strip toughest socialist language from party books, *The Canadian Press*, 14.04.2013.

20 J. Smith, Heated debate as New Democrats defer motion to drop socialist from constitution, „*The Toronto Star*”, 19.06.2011.

21 Constitution of the New Democratic Party of Canada, April 2013, http://xfer.ndp.ca/2013/constitution/2013_CONSTITUTION_E.pdf.

22 Constitution of the New Democratic Party of Canada, June 2011, <http://xfer.ndp.ca/2011/2011-constitution/2011-06-CONSTITUTION-ENG.pdf>.

cych się z socjaldemokratycznych i socjalistycznych tradycji ruchów robotniczych, farmerskich, spółdzielczych, feministycznych, praw człowieka, ochrony środowiska, jak i doświadczenia rdzennej ludności. W nowej preambule postawiono zatem na promowanie równości, sprawiedliwości, zrównoważonego rozwoju ekonomicznego, ale bez większej kontroli państwa i społecznia. Mimo głosów, które ostrzegały przed ideologicznym zwrotem, m. in. J. Stiglitz ostrzegał, aby partia nie zmieniła za mocno kierunku na prawo, bo straci wyrazistość²³, zdecydowana większość delegatów poparła zmiany w preambule.

W 2015 r. NDP była jednym z faworytów w wyścigu o większość w Izbie Gmin. Głównym rywalem NDP stała się Partia Konserwatywna i w taki sposób konstruowano program, aby atakować partię rządzącą. Rzeczywiście w pierwszej fazie kampanii wyborczej NDP cieszyła się największym poparciem, które gwałtownie zmalało w końcowej fazie. Partia nie tylko nie wygrała wyborów, ale straciła status oficjalnej opozycji i ponad połowę mandatów. Liczba deputowanych spadła ze 101 do 44²⁴. Winą za to niepowodzenie obarczono lidera, który nie otrzymał mandatu zaufania członków partii. Zdecydowano, iż wybory nowego lidera nastąpią w 2017 r.

3. Źródła słabego wyniku w wyborach federalnych w 2015 r.

Poszukując źródeł słabego wyniku jednego z faworytów do zwycięstwa w wyborach federalnych w październiku 2015 r., należy zwrócić uwagę na kilka czynników. Pierwszym z nich było niedoszacowanie siły liberałów i skoncentrowanie kampanii wyborczej na krytyce Partii Konserwatywnej, którą uznano za głównego rywala. Drugim czynnikiem, powiązanim z pierwszym, było głębokie przesunięcie ideologiczne w kierunku centrum, co sprawiło, że dwie partie rywalizowały o wyborcę o zbliżonych poglądach. Trzeci czynnik można odnieść do efektu mechanicznego systemu wyborczego.

Jeszcze na początku sierpnia 2015 r. socjaldemokraci prowadzili w większości sondaży przedwyborczych. W dużym zakresie skupiono uwagę na głosach z prowincji Quebec, w której NDP w wyborach z 2011 r. zdobyła 59 z 75 mandatów. Osłabienie Bloku Quebecu i mała popularność konserwatystów w tej francuskojęzycznej prowincji dawały szansę na zachowanie tego wyniku. Mulcair mocno zabiegał o utrzymanie tej popularności. Przemawiając w Montrealu, zapowiadał możliwość utworzenia po raz pierwszy w historii rządu postępowych demokratów. Początkowa i środkowa faza kampanii wskazywała, iż NDP miała szanse na zwycięstwo. Generalnie skupiono uwagę się na szansie związanej z rosnącą niechęcią do

23 J. Ditchburn, *Dont'd do what Labour did in the UK: Former Clinton dvisor uges NDP against veering to far right*, „The Canadian Press”, 12.04.2013.

24 W 2011 NDP wprowadziła do Izby Gmin 103 deputowanych, ale ze względu na śmierć Jacka Laytona i odejście jednego z członków utrzymała 101 członków.

Harpera i głębokim podziałem elektoratu. Badania opinii publicznej wykazywały, iż konserwatyści mają twardy, około 30% elektorat²⁵. NDP próbowało zatem zagospodarować pozostały. Od 2011 r. partia włożyła wiele wysiłku w zmianę wizerunku. Wycofanie się z odniesienia do socjalizmu w preambule statutu, jak i promowanie niektórych wartości liberalnych miało na celu dotarcie do jak najszerszej rzeszy wyborców. W kampanii Mulcair był przedstawiany jako pragmatyczny, centrowy polityk, stale powtarzający, iż jego partia jest pragmatycznym wyborem. Jeszcze na początku sierpnia, gdy NDP znajdowała się na czele, wskazywano, iż NDP mogła dotrzeć do większej puli potencjalnych zwolenników niż liberałowie i konserwatyści. Jednakże, jak słusznie zauważył D. Coletto, badacz opinii publicznej, iż głównym zagrożeniem dla NDP mogą być liberałowie, pod nowymi hasłami z nowym liderem.²⁶ Działania rządu Harpera zaostrzające antyterrorystyczną retorykę jak i ustawodawstwo w tym zakresie, czy wycofanie się z Porozumienia z Kyoto dawały socjaldemokratom szansę na zdobycie głosów elektoratu opowiadającego się za poszanowaniem praw człowieka czy promującego zrównoważony rozwój.

Poparcie dla NDP zaczęło powoli narastać od lutego 2015 r. dzięki poparciu Quebecu, popularności wśród młodych ludzi, niższych klas społecznych, członków związków zawodowych, a jednocześnie i możliwości unifikacji wykształconych wyborców, na co zwróciły uwagę badania ośrodka EKOS²⁷. Od czerwca do września 2015 r. niemal wszystkie ośrodki badań opinii publicznej wskazywały przewagę NDP nad pozostałymi partiami, a w szczególności na liberałami. Biuro EKOS sygnalizowało, iż 15 czerwca niemal 35% Kanadyjczyków planowało głosować na NDP, a na dwa miesiące przed wyborami utrzymywało stałą przewagę czterech punktów procentowych nad konserwatystami i liberałami. Wyraźnie górowało nad pozostałymi partiami w Kolumbii Brytyjskiej, Saskatchewan i Quebecu²⁸.

Od 15 września 2015 r. poparcie dla NDP zaczęło gwałtownie spadać. Jak wskazują badacze, punktem zwrotnym stał się plan ekonomiczny, ogłoszony pod koniec sierpnia przez Mulcaira, który opowiedział się za zrównoważonym budżetem. Tymczasem lider liberałów wskazywał, iż deficyt może być uzasadniony dla sfinansowania świadczeń społecznych. Nagłośnienie tego planu zbiegło się z przedstawieniem w środkach masowego przekazu tragicznych losów imigrantów syryjskich, a obraz leżącego na plaży syryjskiego dziecka, który utopił się w trakcie ucieczki z Syrii, podbił serca Kanadyjczyków. To tragiczne wydarzenie wpłynęło na zmianę nastawienia wielu wyborców do imigrantów, którzy poparli politykę inkluzowości promowaną przez liberałów. Co prawda kwestie ekonomiczne zeszły na dalszy

25 Wskazywały na to badania wszystkich ośrodków badania opinii publicznej, m. in. EKOS, Nanos, Leger.

26 J. Murphy, Tom Mulcair and Canada's New Democrat party lead push for change, „The Guardian”, 07.08.2015.

27 Vote intention by other demos/ education, age, social class, union members, <http://www.ekospolitics.com/index.php/2015/05/a-new-normal/>.

28 Tracking federal vote intention, <http://www.ekospolitics.com/index.php/2015/09/conservatives-swing-into-lead/>.

plan, na pierwszym planie, szczególnie w trakcie debat telewizyjnych, pojawił się spór o system wartości, ale stanowisko Mulcaira mogło odciągnąć tradycyjny elektorat socjaldemokratów. Tymczasem Trudeau zyskał nowych zwolenników. Tabele 2 i 3 pokazują, jak zmieniały się intencje głosowania w trakcie kampanii. Wydaje się, że dla wyników wyborów kluczowa była debata telewizyjna o polityce zagranicznej, która odbyła się 28 września 2015 r. Trudeau zdobył dodatkowe głosy, natomiast Mulcair je stracił.

Tabela 2. Badania intencji głosowania w wyborach parlamentarnych w 2015 r. przez EKOS

Partia	02.08	26.08	16.09	22.09	06.10	08.10	12.10	18.10
Konserwatywna	28,0	28,1	30,1	35,4	34,1	33,7	31,1	31,9
Liberalna	23,4	27,1	30,0	26,3	32,3	33,8	35,6	35,8
NDP	32,0	33,2	29,9	24,5	22,4	20,4	20,6	20,4
Zieloni	7,9	6,9	7,6	7,7	6,9	7,2	7,5	5,6
Blok Quebecu	3,0	3,0	3,1	4,2	4,1	3,5	3,2	4,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.ekospolitics.com/index.php/2015/11/the-42nd-election-a-polling-retrospective/>.

Tabela 3. Badania intencji głosowania w wyborach parlamentarnych w 2015 r. przez NANOS

Partia	11.07	14.08	04.09	17.08	27.09.	04.10	08.10	15.10	18.10
Konserwatywna	29,4	31,8	30,2	29,1	33,4	31,0	31,0	30,1	30,5
Liberalna	28,9	28,7	30,0	31,0	31,6	35,6	34	36,5	39,1
NDP	30,3	29,0	30,4	31,3	26,9	22,8	20,4	22,9	19,7
Zieloni	4,8	5,3	5,8	5,8	3,7	4,7	4,2	4,3	5,5
Blok Quebecu	5,7	4,5	4,0	2,3	4,0	4,8	5,3	4,7	4,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie NANOS: Nightly tracking by Nanos Research for CTV News and the Globe and mail. 2015 Federal election: July-October.

Także badania opinii publicznej przeprowadzone przez pozostałe instytuty, jak Ipsos Reid, Environics, Forum Reserach, Innovaitive Research Leger Marketing wskazywały, iż mniej więcej do końca września poparcie dla trzech głównych partii oscyloowało wokół 30%. Od początków października, a zatem po telewizyjnych de-

batach liderów pięciu głównych partii politycznych, popularność NDP zaczęła wyraźnie spadać.²⁹

Przejęciu głosów NDP przez liberałów potwierdzają badania Innovative Research Group. Wskazują one, iż wyborcy z głównych zapleczy socjaldemokratów w znacznym stopniu poparli liberałów w wyborach do Izby Gmin w październiku 2015 r.³⁰. Badania podzieliły elektorat na grupy. Trzy z nich: rdzennie lewicowe, liberalnie lewicowe i populistycznie lewicowe są szczególnie ważne dla socjaldemokratów, gdyż stanowią ich bazę wyborczą. Te trzy grupy, według szacunków badaczy, reprezentują około 30% kanadyjskiego elektoratu. Pierwsza z grup zakłada, że: wydatki rządu powinny być zgodne z potrzebami społecznymi, a nie rachunkiem ekonomicznym; główną rolą rządu powinien być podział dochodu narodowego; sprawy środowiska powinny być ważniejsze niż ekonomia. Lewicowi liberałowie także zakładają, iż potrzeby publiczne i środowisko powinno być najważniejsze, ale rolą rządu powinno być stwarzanie równych możliwości. Trzecia wierzy w istotę redystrybucji dóbr przez państwo zgodnie z potrzebami społecznymi, bez konieczności oglądania się na opinie ekspertów. Są podzieleni w kwestii nadrzędności środowiska naturalnego nad gospodarką. W lipcu 2015 r., gdy NDP była liderem kampanii wyborczej, w znacznym stopniu te trzy wymienione wyżej grupy opowiadały za tą partią. Pod koniec kampanii nastąpił spadek poparcia w tych grupach na rzecz liberałów, co w znacznej mierze przyczyniło się do uzyskania gorszego wyniku wyborczego, niż zakładano. Ten trend nadal się utrzymuje, na co wskazują badania z marca 2016 r. przeprowadzone przez Innovative Research Group, Abacus Data i EKOS. Dalej w trzech grupach zidentyfikowanych przez Innovative dominują liberałowie³¹. Abacus³² także potwierdził, iż liberałowie przejęli elektorat NDP, z których większość aprobowała rząd liberałów. Ponadto 14% wyborców, którzy głosowali na NDP, zagłosowałoby na liberałów. Na pytanie EKOS o to, na kogo zagłosowałoby respondent, jeśli wybory odbyłyby się następnego dnia, na NDP zdecydowało się głosować zaledwie 11,7 procent³³. Potwierdza się trend spadku popularności T. Mulcaira i jego partii. Wyborcy nie są już zainteresowani ofertą tej partii. Należy pamiętać, iż poparcie to jeszcze w czerwcu 2015 r. było trzykrotnie wyższe.

Obowiązujący w Kanadzie większościowy system wyborczy z jednomandatomymi okręgami wyborczymi mógł także przyczynić się do uzyskania gorszego wy-

29 W trakcie kampanii wyborczej odbyło się pięć debat telewizyjnych. Ostatnia miała miejsce 2 października. W przedostatniej debacie na temat polityki zagranicznej, która odbyła się w Toronto 28 sierpnia najlepiej, zaprezentował się Justin Trudeau. Od tego momentu zaczęło wzrastać poparcie dla liberałów.

30 E. Grenier, NDP lost the left to Justin Trudeau before rejecting Tom Mulcair, „CBC News”, 12.04.2016.

31 *Ibidem*.

32 B. Anderson, D. Coletto, Canada's Mood & the Travels of Justin Trudeau, <http://abacusdata.ca/wp-content/uploads/2016/03/March-Politics-Release-1.pdf>.

33 Federal Voter Intention, <http://www.ekospolitics.com/index.php/2016/03/thomas-mulcair-facs-uncertain-future-as-ndp-languishes/>.

niku w wyborach federalnych przez NDP w 2015 r., głównie ze względu na efekt mechaniczny³⁴. W jego wyniku trzecie i czwarte partie otrzymują mniej miejsc w parlamencie, niż otrzymały głosów. Jak słusznie zauważyli Taagepera i Shugart, wyniki wyborów nie zależą tylko od liczby głosów, ale także sposobów liczenia³⁵. W systemie większościowym właśnie sposób liczenia głosów prowadzi do nadreprezentacji partii silnych kosztem mniejszych ugrupowań³⁶. Jeśli prześledzimy wyniki wyborów federalnych od 1962 r., w których po raz pierwszy startowała NDP, do 2015 r. (zobacz tabela 1), to zauważymy dysproporcje między liczbą oddanych na partię głosów a liczbą miejsc w Izbie. Generalnie NDP otrzymała proporcjonalnie mniejszą liczbę miejsc w parlamencie, niż otrzymywała głosów. Na przykład w 2000 r. 8% poparcie w skali kraju dało NDP 5% w Izbie Gmin. Podobnie głosy oddane na NDP zostały niedoszacowane w wyborach w 2004 r. Mimo że głosowało na nią 16% Kanadyjczyków, otrzymała 6% miejsc w Izbie Gmin. Gdyby głosy liczono w systemie proporcjonalnym, mogłaby wprowadzić do Izby Gmin 46 członków, a nie 19. W wyborach w 2006 r., jak i w 2008 popularność NDP nie została odzwierciedlona w liczbie uzyskanych mandatów. Z kolei druga pozycja w izbie niżej w 2011 r. dała NDP o dwa punkty procentowe większą liczbę miejsc, niż zdobyła głosów w wyborach w 2015 r., gdy powróciła na trzecią pozycję. Drugi z efektów większościowego systemu wyborczego, który zidentyfikował M. Duverger, psychologiczny, mógł mieć mniejsze znaczenie, ale w końcowej kampanii wyborczej wyraźnie na czoło wysunął się J. Trudeau, więc wyborcy mogli w obawie przed zjawiskiem „głosów straconych” poprzeć silnego kandydata, którym stawał się jako lider liberałów.

A. Maioni z Uniwersytetu McGill w Montrealu sugerowała, iż porażki NPD można upatrywać także w braku znanych i doświadczonych działaczy wśród kandydatów partii, którzy byliby w stanie przejąć rząd³⁷. W ordynacji większościowej ten brak może mieć fundamentalne znaczenie.

4. Uwagi końcowe

Jak powyżej zaznaczono, platforma ideologiczno-programowa wyróżniała NDP, nie odnosiła się bowiem do wszystkich Kanadyjczyków, ale do specyficznych grup, którym obiecała pomoc. W deklaracji programowej partii z 1961 r. znajdziemy propozycje wprowadzenia społecznego i ekonomicznego planowania, gwarancji zatrudnienia, sprawiedliwego systemu podatkowego, uwzględniającego potrzeby m.

34 M. Duverger, *Political Parties*, New York 1963, s. 224-226.

35 R. Taagepera, M.S. Shugart, *Seats and Votes: The Effects and Determinants of Electoral Laws*, New Heaven, London 1989.

36 Ta uwaga nie dotyczy Bloku Quebecu, bowiem jest on partią regionalną, która nie jest w stanie zdobyć władzy w państwie, ale była w stanie zdobyć w Quebecu wiele mandatów.

37 J. Murphy, Tom Mulcair and Canada's New Democrat party lead push for change, „The Guardian”, 07.08.2015.

in. robotników, publicznego finansowania służby zdrowia czy wspieranie ochrony praw człowieka poprzez zapewnienie równości praw i wolności. Te deklaracje zapewniły partii stały, kilkunastoprocentowy elektorat, poza który trudno było wyjść. W platformach partii od końca lat 80. można zauważyć trend powolnego przesuwania się w kierunku centrum, na pozycję liberałów.

W 2015 r. NDP miała duże szanse zdobycia władzy. Można zidentyfikować kilka czynników, które sprawiły, iż nie tylko nie zdobyła władzy, a także potwierdziły, iż nie jest w stanie utrzymać stałego, wysokiego poparcia społecznego. Pierwszy, to odejście od zasad socjaldemokratycznych na rzecz liberalnych. W tym przypadku odejście od źródeł miało bardziej pragmatyczne niż ideologiczne uzasadnienie. Świadomość słabości liberałów, którzy zmagali się z problemami wewnętrznymi, sprawiła, iż rozszerzono ofertę wyborczą. Okazało się, iż ta ideologiczna przemiana tylko na krótko dała NDP wzrost w notowaniach przedwyborczych. Odwołując się bowiem do miękkiego elektoratu, NDP straciła z pola widzenia potrzeby zwolenników socjaldemokracji. Tym samym upodobniła się do dwóch czołowych partii, tracąc swoją wyrazistość. Druga to niedoszacowanie pozycji lidera liberałów Justina Trudeau, który w znacznym zakresie przejął elektorat NDP sprzed 4 lat. To Trudeau postawił na deficyt budżetowy umożliwiający wyższe finansowanie sektora zabezpieczeń społecznych, podczas gdy Mulcair opowiedział się za zrównoważonym budżetem. Dodatkowo na słabszy wynik NDP wpłynęły także zasady systemu wyborczego, które sprawiają, iż trzecie partie są niedoszacowane, i zwykle otrzymują proporcjonalnie mniej mandatów w stosunku do liczby głosów oddanych na te partie.

W sumie wynik wyborów z 2015 r. nie był taki zły dla socjaldemokratów. W przeszłości otrzymanie 20% poparcia w skali kraju uznawano za sukces. Jednak wynik sprzed 4 lat sprawił, iż w 2015 r. NDP aspirowała do przejęcia władzy. Zmiana szyldu wyborczego i odejście od wartości partii założycieli nie było czynnikiem dominującym, ale gdy liberałowie przejęli elementy platformy programowej socjaldemokratów, przejęli także miękki elektorat NDP.